

ARKITEKTUR- OG DESIGNHØGSKOLEN I OSLO

Høringsuttalelse til NOU 3:2008 *Sett under ett – ny struktur i høyere utdanning*

Styret ved Arkitektur- og designhøgskolen har vurdert de utfordringene AHO står overfor og de forslagene til endring av institusjonsstruktur som trekkes opp i Stjernøutvalgets innstilling. Styret vurderer at kun ett alternativ – at AHO fortsetter som et sjølstendig spesialuniversitet – er tjenlig for institusjonens faglige utvikling. Dette alternativet innebærer ingen risiko, ingen omstillingskostnader, sikrer at fokus kan rettes mot internasjonalt samarbeid innen AHOs fagkrets og hindrer ikke utvikling av nasjonalt nettverkssamarbeid.

Sammendrag av AHOs høringsuttalelse

Stjernøutvalgets innstilling kan, dersom de grunnleggende tiltakene som foreslås i innstillingen gjennomføres, få store negative konsekvenser for Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo. Fra institusjonens side ses konsekvensene som utilsiktede og ikke undersøkte effekter av forslagene i innstillingen. Utvalget har konsentrert sitt arbeid om å utrede forholdet mellom norske universiteter og norske statlige høyskoler, og konstaterer at strukturutviklingen har gått i retning av stadig mer heterogene institusjoner, små forskningsmiljøer som i liten grad leverer forskning på høyt nivå, og etablering av en rekke nye masterutdanninger med liten tilstrømming og relativ lav kvalitet. I Stjernøutvalgets innstilling analyseres og diskuteres de vitenskapelige høyskolene i svært liten grad. Også kunstutdanningene får liten omtale. Til tross for dette trekkes det omfattende konklusjoner om behov for sammenslåing, uten at mulige effekter tas seriøst opp til vurdering.

For AHO er det i denne høringsuttalelsen viktig å understreke følgende:

- AHO støtter hovedpunktene i utvalgets analyse. Norsk universitetsstruktur er lite funksjonell sett i forhold til behovet for å styrke norsk forskning og høyere utdanning som internasjonalt konkurransedyktig. Det er nødvendig å finne strukturelle grep som klarlegger universitetsbegrepet og rollefordelingen mellom universiteter og statlige høyskoler.
- De vitenskapelige høyskolene, i engelsk oversettelse "specialized universities", har fulle universitetsrettigheter og universitetsoppgaver innen sine fag. Som institusjoner er de vitenskapelige høyskolene faglig sett profilerte, har stor søkning av studenter, er regnet som gode studiesteder, er attraktive som arbeidsplasser, tar et nasjonalt ansvar innenfor sine fag, har svært brede internasjonale kontakter, leverer forskning på internasjonalt nivå og har etablerte masterutdanninger og doktorgradsutdanninger av dokumentert høy kvalitet. Sjøl om de vitenskapelige høyskolene er relativt små som institusjoner, er de store som fagmiljøer. Alt dette er egenskaper som Stjernøutvalget har som intensjon å oppnå ved hjelp av sine forslag. AHO ser det derfor som meget inkonsekvent at vitenskapelige høyskoler fjernes som kategori i utvalgets forslag, og at utvalget foreslår sammenslåinger kun

med basis i en begrunnelse om et for lite totalt studentantall på enkeltinstitusjonene. De vitenskapelige høgskolene er i høy grad velfungerende institusjoner, som leverer kvalitet og har en internasjonal orientering. Nettopp disse institusjonene bør få mulighet til å utvikle sine fagfelt og ikke minst sitt internasjonale engasjement videre.

- Kunstnerisk utviklingsarbeid og verksproduksjon inngår i FoU-begrepet. Ved institusjonene som driver kunstutdanning på høyeste nivå er kunstnerisk utviklingsarbeid og verk en svært viktig del av FoU-produksjonen som ikke fanges opp i dagens sentrale registrering av FoU-produksjon basert på godkjente publiseringskanaler. Stjernøutvalget diskuterer overhodet ikke særegenheter ved kunstutdanningene innenfor høyere utdanning, og de bastante konklusjonene som trekkes om institusjonsstruktur framstår derfor som ubegrunnede.
- Stjernøutvalgets innstilling har en regional tilnærming som grunnlag for sine forslag til tiltak. Det legges opp til regionalt baserte universitetsstrukturer, og innstillingen foreslår at også institusjoner med viktige nasjonale oppgaver som Handelshøgskolen i Bergen og Norges tekniske naturvitenskapelige universitet i Trondheim, skal bli deler av regionale strukturer. Denne betraktningmåten underslår også hovedstadsregionens spesielle struktur. Hovedstadsregionen har en størrelse, en næringsprofil, et migrasjons- og urbaniseringsmønster og en rolle i landet som er svært ulik alle andre norske regioner. Hovedstadsregionen har også en struktur av institusjoner innen høyere utdanning som har nasjonale oppgaver og nedslagsfelt. AHO oppfatter seg sjøl som en institusjon med nasjonale oppgaver og ser det som helt uaktuelt å inngå i en ny struktur sammenslått av regionalt baserte statlige høyskoler. Vår oppfatning er at Universitetet i Oslo både ønsker å forbli og bør forbli en vitenskapelig institusjon med hovedvekt på etablerte universitetsfag. Sammenslåing av kunsthøgskolene i Oslo og (eventuelt) Bergen med Norges musikkhøgskole og Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo til et norsk estetisk universitet er også et tiltak som vil kreve grundig konsekvensvurdering før det settes i verk. Det foreligger store ulikheter i institusjonenes historie og kultur, institusjonene representerer ulike fagspesifikke tradisjoner, og har ulik grad av organisatorisk modenhet og nivå på FoU-miljøet. Det vil være nødvendig å hente inn erfaringer fra internasjonale eksempler på denne typen sammenslåingstiltak, og vurdere omstillingskostnader mot det man eventuelt mener å kunne vinne gjennom tiltaket. Vår oppfatning er at institusjoner som Norges musikkhøgskole og Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo representerer utdannings- og forskningskulturer som med fordel kan følge sin egen veg.
- De viktigste universitetsstrategiske oppgavene for AHO er å øke kapasitet og kvalitet på våre mastergradsutdanninger slik at skolen kan opprettholde sin internasjonale posisjon innenfor sine fagfelder. Samtidig gjennomfører AHO et langsiktig arbeid for å styrke FoU-arbeidet innenfor arkitektur, landskapsarkitektur og design i nettverkssamarbeid med internasjonale og nasjonale partnere. Stjernøutvalgets innstilling foreslår institusjonelle endringsprosesser med store omstillingskostnader. Samtidig er det vanskelig for AHO å se at forslagene tjener det langsiktige strategiske arbeidet som drives ved institusjonen. AHO er internasjonalt sett en av få norske merkevarer innen utdanning, og skolen er i større grad interessert i statlige tiltak som kan styrke denne merkevaren. AHOs styre

anbefaler derfor sterkt at vår institusjon beholdes som en selvstendig og særegen enhet innenfor det norske systemet for høyere utdanning. AHOs styre diskuterer gjerne strukturendringer som også omfatter AHO, men denne diskusjonen må bygge på data, mulighetsanalyser og konsekvensvurderinger som tar utgangspunkt i vår institusjons store kvaliteter, internasjonale orientering og nasjonale oppgaver.

- AHO understreker at institusjonsstrukturen ikke bør overstyres gjennom politiske vedtak, men følges opp med krav til kvalitetssikring. En bør fra politisk side være svært varsom med endring av politikk, endring av universitetskriterier, fjerning av kategorier av institusjoner og utvikling av insentivordning uten at tilsiktede og utilsiktede konsekvenser er vel klarlagte.

Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo – situasjonsbeskrivelse

AHO er en vitenskapelig høgskole - et "*specialized university*" - med ca. 500 heltidsstudenter, ca. 60 studenter som tar erfaringsbasert master og 60 registrerte kandidater i forskerutdanningen. AHO har 65 vitenskapelig ansatte, hvorav 33 i førstestillinger. I tillegg kommer en rekke "timelærere" og kortidsengasjerte fagfolk fra praksis som gir bidrag til utdanningen.

Som spesialuniversitet er AHOs faglige fokus arkitektur, urbanisme, landskapsarkitektur, produktdesign og interaksjonsdesign. Arkitektutdanningen startet opp i 1946, Institutt for industridesign ble tilført AHO fra Statens Kunst- og Håndverksskole i 1996. Landskapsutdanning ble etablert som en egen mastergradsutdanning i 2005.

AHO har meget stor søkning til sine utdanninger. I 2007 var antall førsteprioritetssøkere per studieplass til arkitektutdanningen 761 (50 studieplasser) og innenfor industridesign 149 (25 studieplasser). I 2008 har søkingen økt med totalt sett ca. 6 %. I forhold til antall søkere per studieplass er AHO samlet sett det mest populære lærestedet i landet, med 12,1 førstevalgssøkere per studieplass. Master i arkitektur har 16,44 førstevalgssøkere per studieplass.

AHO har høy gjennomstrømming av studenter, og kandidatundersøkelser dokumenterer at studentene får arbeid som er relevant for deres utdanning.

Både kunstutdanning og vitenskapelig utdanning.

Det særegne ved AHOs utdanninger er at de faglig sett er rettet mot omgivelser på ulike nivåer – fra region og by, over bygning til gjenstand - og mot formgiving og evaluering av omgivelser. AHOs fagdisipliner henter kunnskap fra et sett av ulike fagtradisjoner – naturvitenskapelige, teknologiske og ingeniørvitenskapelige, samfunnsvitenskapelige, vitenskapelig humanistiske og kunstnerisk humanistiske. Fagene representerer både en vitenskapelig tradisjon og en kunstnerisk tradisjon. Arkitekturfaget bærer siden 1700-tallet både kunstneriske og vitenskapelige ambisjoner. Designfagene er yngre som spesialiteter og utvikler først nå sin egen forskningstradisjon. At fagene har et såpass sammensatt kunnskaps- og ferdighetsgrunnlag har ført til at arkitektur - og også designutdanninger - organisatorisk sett er plassert både ved universiteter, polytekniske høgskoler, ved kunstakademier og som sjølstendige institusjoner. AHO som institusjon hører historisk hjemme i en akademitradisjon. Både vår arkitektutdanning og vår utdanning i industridesign ble først etablert på SHKS. Undervisningen foregår i stor grad gjennom studioundervisning der både kunnskap og ferdigheter blir utviklet gjennom arbeid med

konkrete formgivingsprosjekter. AHO er trolig sammen med Kunstakademiets arkitektskole i København og Arkitektskolen i Århus den utdanningen innenfor våre fag i Norden som i størst grad fungerer som kunstfaglige, konseptorienterte utdanninger. Samtidig utviklet AHO tidlig et vitenskapelig forskningsmiljø. Dette skjedde gjennom etablering av vitenskapelige stillinger, etablering av egen forskerskole/forskerutdanning (1990) og også ved rekruttering av forskere/lærere med bakgrunn i tradisjonelle universitetsfag innenfor humaniora og samfunnsvitenskap. Innenfor universitetsstrukturen er AHO derfor av mange grunner særegen og ikke enkel å kategorisere utover at utdanning og forskning drives i "the making diciplines". (1) AHO driver kunstfaglig undervisning. Det skapes verk og drives kunstnerisk utviklingsarbeid. (2) AHO driver gjennomgående (5,5 årig og 5 årig) profesjonsutdanning med god næringslivstilknypning som rekrutterer direkte til profesjonene og for eksempel gir direkte adgang til medlemskap i Norske arkitekters landsforbund. En stor del av den forskning som drives innenfor industridesign har stor relevans for næringslivet og er rettet mot teknisk og organisatorisk innovasjon. (3) AHO er en vitenskapelig høyskole som samler forskere med ulike fagbakgrunn som driver vitenskapelig arbeid innenfor problemstillinger relevante for sine fagfelt, og i fagfeltenes møte med teoretiske og/eller samfunnsmessig funderte problemstillinger.

AHO utdanner for et internasjonalt marked og leverer på et internasjonalt nivå.

Den type utdanninger som AHO representerer, har historisk sett en internasjonal karakter ved at internasjonal faglig utveksling er meget omfattende, og nettverkene er mange. Det er sterke kontakter institusjonene i mellom, og utvekslingen av fagfolk gjennom workshops, gjesteforelesninger, invitasjon til kritikker, utstillinger, studiereiser og prosjektsamarbeid er formidabel. AHO har også stor internasjonal søkning til utveksling og til masterprogrammene (opptak i 4. årskurs). AHOs internasjonale kontaktflate er langt viktigere enn den nasjonale kontaktflaten. Samtidig har AHO internasjonalt opparbeidet et navn og en posisjon kanskje først og fremst gjennom at den ledende nordiske arkitekturteoretiker Christian Norberg Schulz og den internasjonalt sett mest kjente norske arkitekt Sverre Fehn. Begge var professorer ved AHO og arbeidet med skolen som base. Institutt for industridesign som nå er ved AHO, var Norges første profesjonelle høyere utdanning i industridesign, og studenter fra AHO har en ledende rolle i utviklingen av norsk design. Norsk arkitektur er for tiden kanskje den delen av norsk kulturarbeid som har størst internasjonal gjennomslagskraft. Flere av AHOs lærere er ledende i dette nye internasjonale gjennombruddet for norsk arkitektur, svært mange har vært studenter ved AHO, og AHO mener å ha deler av æren for både å ha holdt fast og utviklet norsk tradisjon innenfor faget. AHOs internasjonale posisjon som institusjon kan illustreres ved at vi i dag (2008) leder både den europeiske organisasjonen av institusjoner innenfor utdanning og forskning i arkitektur EAAE (European Association for Architectural Education) der professor Per Olaf Fjeld er president og den nordiske tilsvarende organisasjonen NA (Nordic Academy) der AHOs rektor Karl Otto Ellefsen også er NAs rektor.

En velfungerende institusjon

Stjernøutvalgets argumentasjon for sammenslåing er først og fremst av faglig art og har faglig kvalitet som mål. Likevel er underliggende argumenter om stordriftsfordeler viktige i diskusjonen av framtidig universitetsstruktur. En faglig profilert, spisset og relativt liten institusjon som AHO har nærhet mellom faglig organisering og administrativ organisering og dokumenterer stor handlekraft. AHO har de senere årene gjennomført en betydelig omstrukturering av ledelsesstruktur (enhetlig ledelse og ansatte instituttledere) og av

organisasjon (4 institutter, egen fagadministrasjon). Deler av organisasjonen med behov for profesjonalisering (økonomiadministrasjon, drift, IKT og forskningsadministrasjon) er tilført ressurser og har gjennomgått opplæringsprogrammer. AHOs ressursbruk til administrative støttefunksjoner er samtidig holdt på et akseptabelt nivå. Det er vanskelig for AHOs styre å se vesentlige stordriftsfordeler som ville resultere i billigere og bedre drift av institusjonen gjennom sammenslåing.

AHOs viktigste utfordringer i dag

Kvalitetskrav - internasjonale utfordringer

AHOs fagportefølje er sterkt utsatt for internasjonal konkurranse. Mange land satser på våre utdanninger, og nye institusjoner for forskning og utdanning blir etablert. AHO må derfor svært bevisst arbeide for å opprettholde sin internasjonale posisjon. Dette har konsekvenser for vår ansettelsespolitikk der vi må søke "excellence". Vi må være i stand til å styrke vår fagprofil og selge denne internasjonalt. AHO må opprettholde sine høge søkertall, øke antall internasjonale søkere og kvalitetssikre sine opptaksprosedyrer. Alle våre studietilbud på masternivå må ha internasjonal kvalitet ved at de er forskningsbaserte eller ved å gi muligheter for kunstnerisk utviklingsarbeid og utvikling av profesjonskunnskap på høyt internasjonalt nivå.

Økning av studenttall

AHO har i en årrekke søkt departementet om økt opptak av studenter. Denne prioriteringen bygger på to forhold:

- Behov i arbeidsmarkedet for fagfolk utdannet fra AHO. Behovet for arkitekter både i privat og særlig i offentlig sektor er meget stor.
- Behov for økte ressurser for å kunne opprettholde og styrke AHOs brede faglige tilnærming til sine fag. Dette gjelder urbanismefaget, landskapsfaget og i noen grad produktdesign.

Styrking av AHOs forskning

AHO driver et langsiktig arbeid for å styrke sin forskningskomponent. Dette skjer gjennom:

- styrking av AHOs forskerskole, også gjennom nettverkssamarbeid,
- ulike samarbeidstiltak mellom norske forskningsinstitusjoner innen våre fag som har som intensjon å motarbeide tendens til fragmentering innen forskning,
- styring av forskningstid for de enkelte vitenskapelig ansatte,
- prioritering av forskningstema og oppbygging av fagmiljøer,
- systematisk arbeid for å øke den eksternt finansierte forskningen,
- tiltak for å styrke den profesjonsorienterte forskningen og "research by design",
- utvikling av forskningsadministrativ profesjonalitet.

Dette arbeidet drives både gjennom nasjonale nettverk til fagmiljøer som arbeider med tilsvarende tematiske problemstillinger (NTNU, UiO, UMB) og sammen med internasjonale samarbeidspartnere.

Direkte til Stjernøutvalgets innstilling

Analysen

I all hovedsak dreier Stjernøutvalgets arbeid seg om forholdet mellom universiteter og statlige høyskoler og de problemene som har oppstått som resultat av en institusjonsstruktur der roller og oppgaver er uavklarte. AHO støtter Stjernøutvalgets grunnleggende problemforståelse av sektoren som går ut på at strukturen har for mange smale faggrupper innenfor master- og doktorgradsutdanning og at en del studiesteder er for små til å opprettholde tilstrekkelig sterke fagmiljøer på egen hånd. Dette gjør enkelte institusjoner sårbare og fører til kvalitetsproblemer.

Analysen har likevel store svakheter. Den virker idébasert mer enn basert på dokumentasjon og inneholder en rekke udokumenterte og ikke sannsynliggjorte påstander. Utredningen viser gjennomgående en manglende forståelse av kompleksiteten som preger de ulike disipliner, fagmiljø og institusjoner.

AHO savner spesielt analyser og fornuftig dokumentasjon om ressursbruk, profilering og ytelse både innen utdanning og forskning ved de vitenskapelige høyskolene. Her trekker utvalget vidtrekkende konklusjoner på et generelt idébasert grunnlag, uten dokumentasjon, analyse eller konsekvensvurdering.

AHO savner også en analyse av kunstutdanningenes egenart, de problemstillingene disse utdanningene står overfor og en diskusjon om framtidig struktur som er basert på kunnskap om fagspesifikke forhold.

Institusjonsstrukturen

Stjernøutvalget mener at sammenslåing av institusjoner, slik at fag og utdanninger samles i større og robuste enheter, er nødvendig for å fremme kvalitet i forskning og utdanning. Hovedgrepet søkes gjennomført ved en prosesstiltærming der institusjonene sjøl kan fremme forslag til hvem de vil samarbeide med. Intensjonen er å etablere flercampusuniversiteter i de ulike regioner/landsdeler. Universitetene skal utvikle sin egen fagprofil, sikre kvalitet i doktorgradsutdanning og hindre fragmentering av fagtilbud på regionalt nivå. Et størrelseskriterium på minimum 5000 studenter for å kunne få universitetsakkreditering er ett foreslått virkemiddel for å initiere sammenslåing.

AHO mener ideen om regionale universitetsstrukturer i mange tilfelle er god. Vi mener også at styrket samarbeid og eventuell sammenslåing av universiteter og statlige høyskoler med overlappende fagstruktur og fagfelter, kan være et fornuftig tiltak i flere landsdeler. Utviklingen i strukturen i Tromsø kan illustrere dette. Tilsvarende kan eksempelvis økt samarbeid mellom statlige høyskoler i østlandsområdet styrke overlappende fagfelter og sikre kvalitet.

AHO vil likevel understreke at et fagmiljø ikke blir sterkere av å slås sammen med fagmiljøer som representerer helt andre problemstillinger, problemoppfatninger og forskningstradisjoner. Tallmessig sett relativt små, men spesialiserte institusjoner, kan representere både kvantitativt og kvalitativt sett sterke fagmiljøer innenfor sine fag.

AHO vil også understreke at denne typen miljøer har en internasjonal orientering og forankring og kan først og fremst utvikles faglig gjennom samarbeid med internasjonale nettverkspartnere.

Vitenskapelige høyskoler

Stjernøutvalget foreslår at kategorien vitenskapelig høyskole ("specialized university") fjernes fra den norske universitetsstrukturen. Begrunnelsen er todelt: Utvalget hevder at det ikke finnes internasjonale paralleller til denne kategorien, samtidig vil de vitenskapelige høyskolene fratras sin status som spesialuniversiteter gjennom størrelseskriteriet som Stjernøutvalget foreslår at blir innført. Etter AHOs oppfatning medfører det ikke riktighet at denne typen institusjoner med universitetsstatus innenfor bestemte fag ikke finnes internasjonalt. Både systemet av internasjonale "business-schools", arkitektur- og designuniversiteter og musikk-konservatorier med forskerutdanning og rett til å gi doktorgrad motbeviser utvalgets påstander.

AHO har sammen med de øvrige vitenskapelige høyskolene henvendt seg til Kunnskapsdepartementet med forespørsel om å få bruke begrepet "spesialuniversitet" som etter vår oppfatning er dekkende for en institusjon som har nasjonale oppgaver og som har universitetsoppgaver innenfor bestemte fagfelt.

AHO vil også understreke at de vitenskapelige høyskolene har egenskaper som Stjernøutvalget etterstreber i det norske universitetssystemet:

- de har stor studenttilstrømning og er regnet som gode miljøer for undervisning,
- har høy kvalitet på etablerte masterutdanninger,
- er etablerte forskningsinstitusjoner med velfungerende forskerutdanninger,
- uteksaminerer kandidater på internasjonalt nivå,
- er internasjonalt sett attraktive fagmiljøer som tiltrekker seg både forskere/lærere og studenter,
- har internasjonal orientering og bred internasjonal kontaktflate.

AHO finner derfor ingen valide argumenter for fjerning av denne kategorien institusjoner i Stjernøutvalgets innstilling. Eventuelt kan det norske universitetsbegrepet omformuleres slik at det også omfatter denne institusjonskategorien. For AHO er det av avgjørende viktighet for vårt internasjonale samarbeid å kunne framstå som et universitet.

Kunstutdanningene

Det særegne ved disse utdanningene omtales ikke i Stjernøutvalgets innstilling. Det samme er tilfelle med kunstnerisk utviklingsarbeid og verksproduksjon som jo inngår i den norske FoU-definisjonen og i det oppdraget som er gitt til de ulike kunstutdanningene. Det framstår som et utilsiktet resultat av en idébasert logikk da kunstutdanningene foreslås sammenslått med regionalt baserte institusjoner av helt andre kategorier.

AHO vil understreke at det finnes betydelige kulturforskjeller mellom kunstutdanninger og tradisjonelle vitenskapelige utdanninger. Utdanningene har helt ulike fokus både i undervisning og innenfor utviklingsarbeid (verksproduksjon) og i noen grad også innenfor forskning. AHO har erfart, både gjennom internasjonale eksempler og eksempler fra Norge, at kulturforskjellene fører til at disse fagfeltene kommer uheldig ut i intern ressursfordeling der meritterende forskningspublisering er det vesentlige konkurransekriteriet. I mange hundreår har disse tradisjonene i utdannings-, utviklings- og

forskningssammenheng foregått innenfor institusjoner av ulike kategorier, og AHO ser få grunner til å endre på dette innenfor det norske systemet.

AHO vil også understreke at det innenfor kunstfeltet er betydelige forskjeller i tradisjon. Musikk undervises internasjonalt i stor grad innenfor egne og frittstående institusjoner. Arkitektur og design er som "making disciplines" i skjæringspunktet mellom vitenskap og kunst. Enkelte av AHOs fagfelter som urbanisme, arkitektur- og designhistorie, og en rekke teorifag er sammenlignbare med universitetsfag. Våre studiobaserte prosjekteringsfag har mange fellestrekk med kunstutdanningene. Da sammenslåingene av kunstutdanningene i Oslo ble foretatt på 1990-tallet, var slike forhold vesentlige deler av argumentasjonen for at Norges musikkhøgskole og Arkitekthøgskolen i Oslo ble holdt utenfor sammenslåingen.

Universitetsakkrediteringskriterier

AHO er enig i Stjernøutvalgets forslag om at den norske universitetsdefinisjonen bør omformuleres. Det sentrale i definisjonen bør ikke være antallet doktorgrader – et kriterium som har medført stort arbeid for å etablere nye doktorgradsutdanninger innenfor fagfelt der dette tilbudet allerede er godt. Kravene bør i stedet rettes mot omfang av tilbudet, stabilitet og faglig kvalitet i forskning og forskerutdanning. Dette innebærer i praksis akkrediteringskriterier som innebærer at de nåværende vitenskapelige høgskolene blir omfattet av universitetskriteriet og eventuelt kan betegnes som spesialuniversiteter.

Organisering av forskerutdanning – tiltak mot fragmentering av forskning.

AHO støtter forslaget om at forskerutdanning skal skje i forskerskoler, såfremt forskerskole defineres vidt, som strukturerte opplegg som fyller minstekrav når det gjelder antall studenter og veiledere, krav til kursvirksomhet og seminarer. Det er derimot svært viktig at forskerskolene kan organiseres på ulike måter for å møte kvalitetskrav, med internasjonale samarbeidspartnere, nasjonale samarbeidspartnere eller innenfor en enkeltinstitusjon eller et fakultet.

AHO har en etablert forskerskole som har fungert i snart 20 år. Funksjonsdyktigheten har bygd på systematisk oppbygging av egen kompetanse ved AHO, internasjonalt samarbeid, at AHO har vært vertsinstitusjon for doktorgrader som er tatt av lærere/forskere ved samarbeidende institusjoner og kjøp av spesialkompetanse fra andre norske universiteter. For utvikling av AHOs forskerskole er det etablert tre ulike institusjonelle alternativer som delvis kan gjennomføres parallelt:

- AHO kan utvikle sin egen forskerskole gjennom internasjonalt samarbeid både på nordisk og europeisk basis.
- AHO kan søke samarbeid med relaterte fagmiljøer ved NTNU, ved UMB og ved statlige høgskoler om utvikling av en egen forskerskole for arkitektur, landskapsarkitektur og design. Forskningsbehov i profesjoner og praksis, kunstnerisk utviklingsarbeid/"research by design" og innovasjonsorientert forskning vil stå sentralt i en slik forskerskole.
- AHO kan inngå i en forskerskole med en bred vitenskapelig humanistisk og kunstnerisk humanistisk tilnærming der UiO, NMH og KHIO også inngår som samarbeidspartnere.

Dette eksemplet trekkes fram for å understreke at institusjonene ut fra egne faglige og strategiske betraktninger bør kunne velge rammer og samarbeidspartnere for sine forskerskoler.

AHO støtter også oppfatningen om at det bør gjennomføres en forskningspolitikk som motvirker fragmentering av forskning. AHO tar derfor initiativer for utvikling av sterke forskningsnettverk innen våre fag. Eksempel på dette er et NFR-finansiert forprosjekt (NTNU og AHO) med sikte på å utvikle et nasjonalt forskningsprogram for "Arkitektur og kvalitet i omgivelser".

AHO – framtidig institusjonsstruktur

For AHO foreligger – med basis i Stjernøutvalgets innstilling – ulike modeller for strukturell utvikling av institusjonen.

AHOs styre prioriterer meget høyt at AHO fortsatt skal være en selvstendig institusjon, et spesialuniversitet som gis rammer for økt studentopptak og som styrkes gjennom internasjonalt og i noen grad nasjonalt samarbeid om forskning, utviklingsarbeid og utdanning innen sine fagfelt. Dette alternativet er klart best sett i forhold til institusjonens videre faglige utvikling. Alternativet innebærer ingen risiko, ingen omstillingskostnader, sikrer at fokus kan rettes mot internasjonalt samarbeid og hindrer ikke utvikling av nasjonalt nettverkssamarbeid.

Et større nasjonalt universitet for estetiske fag framstår som et mulig framtidig alternativ. Dette alternativet innebærer imidlertid store omstillingskostnader og forutsetter at de enkelte institusjonene som inngår i samarbeidet er administrativt velfungerende og også vitenskapelig sett er etablerte institusjoner. Det foreligger få vellykkede internasjonale eksempler på denne typen universitetskonstellasjoner, og AHO vurderer risikoen for å svekke institusjonen sterkt ved å inngå i en slik struktur. Sett i forhold til de store oppgavene AHO står overfor, er det for styret lite ønskelig å prioritere arbeidet med et slikt alternativ.

Teoretisk sett foreligger en rekke alternativer der AHO inngår i geografisk sett og/eller faglig sett komplekse universitetsstrukturer; AHO kan inngå som en del av Universitetet i Oslo, samarbeidet med NTNU innenfor arkitektur- og designfagene kan formaliseres, eller AHO kan bli en del av en ny regional universitetskonstruksjon i Østlandsområdet sammensatt av UMB, Høgskolen i Oslo og der en rekke statlige høgskoler og kunstutdanninger i Østlandsområdet inngår. Dette fører til at AHO blir en del av både geografisk sett og faglig sett komplekse universitetsstrukturer som vil svekke institusjonens handlekraft, redusere kontroll over egne strategier og økonomi og gi store omstillingskostnader. Styret kan ikke se at AHOs utdanning og forskning kan tjene noe på slike sammenslåinger. Snarere vil Norge miste en av sine mest internasjonalt profilerte og særegne institusjoner og utdanninger.

Oslo, AHO 29.4. 2008

Inger Aarvig
Styreleder

Karl Otto Ellefsen
Rektor